

AST í TUM - GAR

nátamagum í føroyskum sjóøki kundu brúkast til at samanbera við plastdálkingina í Norðsjónum.

- Eg visti føroyska havið ikki var reint

Jens-Kjeld Jensen greiðir frá, at Føroyar skuldu vera eitt slag av tilvísingarøki.

- Tá bleiv tað so ofta sagt, at Føroyar høvdu heimsins reinasta hav, og alt var so fantastiskt og reint her. Men eg visti, at tað ikki passaði, tí eg so ofta hevði sæð plast í magum hjá náttum. Tí helt eg tað vera áhugavert at fáa Føroyar við í hetta, sigur Jens-Kjeld Jensen.

Hann heitti á Poul Jóhannes Simonsen, sum fekst nógv við fisk og fugl, um at hjálpa sær at savna nátamagar til hálendska granskan. Poul Jóhannes tímdi væl at at gera okkurt til frama fyri vísindina, og teir byrjaðu so at savna saman í 2002.

Jan Andries van Franeker hevur í fleiri førum verið í Føroyum. Her kannar hann ein náta í Havn í 2011.

Nógv plast í føroysku nátunum

Jan Andries van Franeker kannaði síðani, hvat var at finna í magunum hjá hesum nátunum, sum teir høvdu savnað saman. Talan var um nógv náttar tilsamans, sum antin vórðu fleygaðir ella komnir við í fiskiskapinum hjá línubátum.

- Næstan allir nátarnir høvdu plastleivdir í maganum. Men nøgdin í Føroyum var eitt sindur minni í mun til longri suðuri í tí ídnaðarlaga og dálkaða økinum í Norðsjónum, sigur Jan Andries van Franeker.

- Við Ermarsund bar til at finna náttar, som vóru deyðir av hungri, tí har var so mikið nógv plast í búkinum, at tað ikki var pláss til føði, sigur Jens-Kjeld Jensen.

- Plast í túsundatali "flýgur" í Føroyum

Tað var ikki ofta, at hesir nú vælkendu plastringarnir vóru at finna, men tað kom hóast alt fyri.

- Í okkara dátugrunni skrásettu vit ikki filtrini sum einstakar lutir, men greiddu bara frá teimum í viðmerkingum. Út frá teimum viðmerkingunum mettu vit, at umleið 1 prosent av føroysku nátunum hava ein ella fleiri av hesum plastringunum í búkinum, sigur Jan Andries van Franeker og leggur aftrat:

- Eitt prosent ljóðar kanska ikki av nógvum. Men tað merkir, at fleiri túsund av hesum plastlutunum allatíð "flúgva" rundan um tykkara oyggjar í magunum hjá náttum.

Jan Andries van Franeker hevði í 2003 ikki sæð hetta plastið fyrr og kallaði tað tí "faroese wheels" (føroysk hjól).

Næstan allir høvdu etið plast

Niðurstøðan í grein hjá Jan Andries van Franeker frá 2012 var, at heili 91 prosent av nátunum í føroyskum sjógvi høvdu stórar mongdir av plasti í maganum - í miðal 15 bitlar í hvørjum fugli við eini plastnøgd á 0,21 gramm.

Harafrat vísti kanningin, hann hevði gjørt, at nátaungarnir høvdu munandi meira plast í magunum enn vaksnu nátarnir. Hetta er tí, at ungarnir fáa plastið, sum bæði foreldrini hava í magunum, eins og tað plastið, sum nátarnir finna, meðan teir fódra ungum.

Við hesum í huga er niðurstøðan, at hetta er ein stórir trupulleiki bæði fyri stovnin og fyri føroyingar, ið eta nátarnar.

Skal burturbeinast rætt

- Plastik er fantastiskt, sigur Jens-Kjeld Jensen.

- Einku er galið við plasti, um tað verður burturbeint á rættan hátt. Men tá mann blakar tað í havið ella náttúruna, tá verður tað ein trupulleiki. Tað er tá, ketan hoppar av, sigur hann.

- Tað er nakað tvætl, at mann ikki má brúka plastkoppur og tallerkar, tí um tað verður burturbeint á rættan hátt, so er eingin trupulleiki. So tað snýr seg bara um at læra fólk at ikki blaka tað frá sær í náttúruni, so tað fær avleiðingar fyri djór og umhvørvið, sum vit so ofta hava sæð, sigur Jens-Kjeld Jensen.

Kelda:

Van Franeker, J.A. 2012. *Plastic ingestion by fulmars at the Faroe Islands (Plastic i færøske mallemukkers fodeindtagelse)*. pp 82-85 in: Jensen, J.-K., Mallemukken på Færøerne / The Fulmar on the Faroe Islands Prenta, Torshavn..

Hetta var nakað av tí, sum Jan Andries van Franeker fann í føroysku nátamaganum. Mynd: Jan Andrias van Franeker

Plastringarnir, sum tosað hevur verið um seinastu tvær vikurnar, vóru longu í nátamaganum í 2003. Mynd: Jan Andrias van Franeker